



STENHUGGEREN

medlemsblad
for

JYSK STENKLUB

AMATØRGEOLOGISK FORENING
AARHUS
MEDLEM AF DANSK AMATØRGEOLOGISK UNION

12 årgang nr 2

september 1986

total nr 37

Fossilfund på Gotland.

Gotland er et paradis for fossil- og naturelskere. Jeg var der to uger i juni 1985, medens orkideerne blomstrede og edderfuglenes unger fik svømmeundervisning. Men det er fossilerne, jeg vil fortælle om, og der må jeg nødvendigvis begrænse mig til to fundsteder, som så må repræsentere de utrolig mange muligheder, der findes på Pippi Langstrømpes ø.

Et nyt fundsted er dukket op lige nord for havnen i Slite, som ligger på øens nordøstside. Her har cementfabriken bygget en ca. 300 m lang mole, bag hvilken man deponerer affald fra produktionen. Molen består af stenblokke på flere hundrede kilo, som forvitrer under vinterens frost. Her fandt jeg adskillige koralblokke på ca. et halvt kilo. De tilhørte de to ordener, som korallernes klasse omfattede i silurtiden for omkring 420000000 år siden - nemlig Rugosa og Tabulata. Nu taler man jo om Gotlands koralrev, men i virkeligheden er der en dyregruppe, som har bidraget mere til revenes opbygning end korallerne, og det er Stromatoporoiderne. Stroma betyder dække eller tæppe, og pora betyder porer. Man regner med, at dyrene er i familie med svampene. Jeg fandt ca. 15 forskellige typer af disse organismer, så jeg har nu pludselig en repræsentativ samling.

Herudover må jeg nævne flere pæne cephalopoder (blæksprutter). Særlig ét eksemplar er bemærkelsesværdigt. Det er en spiralsnoet Nautil, som ligner en Ammonit. Den er speciel ved, at dyrets kæber, de såkaldte aptychus, ligger forstenede lige uden for skallens munding.

forts. side 2

Jeg samler imidlertid også på mikrofossiler, når lejlighed gives, og der findes jo mange flere muligheder for at samle materiale, som man kan præparere hjemme og studere under mikroskop, end der findes muligheder for at finde makrofossiler, hvor bl.a. konkurrencen er hård. Fra øens sydspids havde jeg taget et kilo blåler, som jeg mente kunne indeholde noget interessant. Da jeg i vinter fik det slemmet og siet gennem maskestørrelserne 2 til 0,02 mm, og jeg anbragte en lille del af materialet under stereomikroskop ved 20 x forstørrelse - ja - da smilede lykkens gudinde til mig gennem mikroskopet. Eller måske skulle jeg sige, at hun viste tænder. Der viste sig nemlig at være 25 tænder, som hver bestod af en halv snes små tandspidser. Altid en større krum fortand og fra 1 til 15 små tænder bagved. Tænderne er sorte - antagelig af kitin. Desuden var der ca. 75 emner, som jeg vil kalde lemmer eller ben. Også de er af kitin, og de er hule ligesom tænderne.

Hvis jeg kun havde fundet tænderne, var der ingen tvivl om, at det var Scolecodonter. Scoleco betyder orm, og donter betyder tænder, så der er altså tale om tænder fra en slags havbørsteorm. Men benene passer jo ikke rigtig til billedet af en orm, så jeg tilskriver dem indtil videre den dyregruppe, som kaldes Arthropoda. Det skulle egentlig oversættes til ledfødder, men på dansk kalder vi dem leddyr. Den gruppe omfatter dyr, som har skelettet udvendigt som f. eks. krebsdyr og insekter. Det passer jo godt med mit fund - men spændende er det da, selv om fundet, med sine mikroceller, set med det blotte øje nærmest ligner en samling kulstøv.

Aage Hansen, Højbjerg

STUDIEGRUPPER OM MINERALER.

Som tidligere fortsætter undertegnede med studiegrupper. Hvem vil være med? Det kommer til at foregå hjemme hos os, hvor vores mineralsamling er lige ved hånden.

Det er gerne 2 tirsdage om måneden i vinterhalvåret. Starter efter første klubmøde i september, hvor vi aftaler slagets gang, så alle bliver tilfredse. Der kan også blive tale om eftermiddag, hvis nogle ønsker det.

Kan du ikke komme til septembermødet, men ønsker at være med i studiegruppen, bedes du ringe inden d 13. september, hvor vi endeligt aftaler tider og dage.

Hanne Sønnichsen

tlf. 937113



STENBUTIKKEN

KJELD ROSE Kresten Koldsvej 38, Åbyhøj
MINERALIMPORT Aarhus 8230, tlf 06-253471

MINERALER - SMYKKESTEN - SLIBE- OG POLERPULVER
RÅ ÆDELSTEN SLIBE- SKÆRE- OG POLERMASKINER
SJÆLDNE BJERGARTER - DIAMANTSKÆRESKIVER

Tidsskrifter

Klubben abonnerer på en række tidsskrifter, som cirkulerer mellem medlemmer, der er interesserede. Vil du være med i kredsløbet, så tal med vor sekretær Doris Valgaard om det. Her er en oversigt over tidsskrifterne:

VARV	Dansk
NAGS NYTT	Norsk
LAPIS	Tysk
MONOLITTEN	Norsk klubblad fra Halden
DER AUF SCHLUSS	Tysk
FOSSILIEN	Tysk.

Ang. NAGS NYTT: Det ser ud til, at der for tiden er en stilstand, men vi håber da, at der snart dukker nye numre op.

GEOLOGI-FOREDRAG.

Folkeuniversitetets Kursusvirksomhed afholder fra september en sådan række. Mere ved redaktionen ikke nu, men interesserede kan prøve tlf 190566.

Litteratur.

Når de lange mørke aftener i løbet af næsten ingen tid er over os, så er det rart at gå en tur på biblioteket. Der er mange interessante bøger med tilknytning til geologi. Det er der bestemt også på klubbens eget lille bibliotek i værkstedet i Sct. Annagades skole. Vi bringer her en oversigt og minder om, at der desuden er en mængde tidsskrifter, som efter endt cirkulation havner her i mapperne. Det sørger vor allestedsnærværende sekretær Doris Valgaard for, og hun har også hånd om lånereglerne.

Andersen: EMALJEARBEJDE:

Bauditz: MINERALER - EN BESTEMMESES-HANDBOG.

Bruton: A REVISION OF THE ODONTOLEURIDAE (TRILOBITA) FROM THE PALAEZOIC OF BOHEMIA.

Callisen og Gry: STEN I FARVER.

Dragsted: ÆDELSTENE I FARVER.

Jensen: NORDENS GULD.

Kirdalby: FOSSILS IN COLOUR.

Larsen og Bak Jensen: EKSURSION TIL FÆRØERNE.

Mathiesen: PALAEOBOTANICAL INVESTIGATIONS INTO SOME CORMOPHYTIC MOERO-FOSSILS FROM THE NEOGENE TERTIARY LIGNITES OF CENTRAL JUTLAND.

Maynard: FORTIDENS DYRELIV.

Meesenburg: LIMFJORDEN I FLYFOTOS OG KORT.

Milthers: STENENE OG DET DANSKE LANDSKAB.

Moody: FOSSILER.

Noe-Nygaard: STRANDSTEN.

Noe-Nygaard: MINERALOGI.

Pääkkönen og Lindberg: STENKUNDSKAB FÖR MALMLETAREN.

Poulsen: SILURIAN PELECYPODA ? MONOPLACOPHORA ? AND GASTROPODA FROM THE REEFY FACIES OF THE OFFBY ISLAND FORMATION OF WASHINGTON LAND AND OFFBY ISLAND (NORTHWEST GREENLAND).

Poulsen: THE LOWER MIDDLE CAMBRIAN KALBY-LER (KALBY CLAY) ON THE ISLAND OF BORNHOLM.

Richter: HANDBUCH DES FOSSILIENSAMMLERS.

Roberts, Rapp og Weber: ENCYCLOPEDIA OF MINERALS.

INTERNATIONAL MINERALS & GEMS
 v/Niels Schjeldahl
 Birgittevej 6, 8220 Brabrand
 tlf.06 253210 Giro 2330601

Vi har netop indkøbt et større
 parti

H & B TUMBLERE

som vi tilbyder vore kunder til
 fordelagtige priser:

Tumbler A med 1 beholder
 Kr. 485,00
 (normalpris kr. 585,00)

Tumbler 2A med 2 beholdere
 kr. 605,00
 (normalpris kr. 725,00)

Så er messer og ferietid overstået, og vi er igen parat med lidt af
 hvert til din smykkeproduktion eller mineralsamling.

Det var jo ikke mange, der ville med til Idar=Oberstein, men hvorfor
 også tage derned, når vi har de samme ting, og så sparer I jo rejse-
 udgifterne.

Nævn det, vi har det sikkert, eller vi forsøger at skaffe det.

Vi ses i oktober.

Rösler: LEHRBUCH DER MINERALOGIE.

Scavenius: INFORMATION OM FELDSPAT.

Sveriges Geologiske Undersökning: KARTKATALOG 1985.

Vangerow: MIKRO-PALAEONTOLOGIE FÜR JEDERMANN.

Varv: GEOLOGI PA ØERNE.

Varv: GEOLOGI PA BORNHOLM.

Varv: GEOLOGI PA RØSNÆS.

Varv; GHANA.

Zwann og Petersen: WORLD DIRECTORY OF COLLECTIONS.

Årsskrift 1984: DANSK NATUR - DANSK SKOLE.

Sten på bordet kl 13,00-14,00 - STEN PÅ BORDET - Sten på bordet kl 13,00-14,00

Med dette gjaldende kampråb er Grete fra Højbjerg og Hanne fra Beder gået på barrikaderne, mens vi andre knap er kommet til hægterne efter feriens strabadser. De to piger regner selvsagt med, at der er mange sten på bordet ved det første klubmøde med sommerens fund lørdag d 13 september. Men hvad skal vi så kigge på ved de næste klubmøder mellem kl 13,00 og 14,00 ? ja - det er så det, Grete og Hanne her vil gøre rede for:

STEN PÅ BORDET. Sådan skrev man i det fynske stenblad for flere år siden. Og så vidt vides, har man haft gode resultater med udfordringen.

En henvendelse til vores daværende bestyrelse gav grønt lys for, i forbindelse med vore klubmøder, at måtte arrangere nogle småudstillinger i tiden kl 13,00-14,00. Der blev vist gjort et par forsøg, men der manglede dengang forhåndsannoncering i klubbladet. Altså er vi nogle stykker der prøver igen.

Grete lægger for med lørdag d 11 oktober kl 13,00-14,00:

SKAL VI HAVE EN LILLE SNAK OM SØPINDSVIN ?

Sommeren går på hæld, og vi har forhåbentlig haft dage på stranden eller ved en grusgrav. Idag regner regner det - og jeg sidder og ordner mine søpindsvin. Nu går tankerne tilbage til turen, hvor jeg fandt dette eller disse søpindsvin.

Måske er der nogle af jer, der også har fundet sig et af disse "dyr" fra havet fra en længst svunden tid, som kunne have glæde af en lille snak. Så tag jeres fund med til klubmødet i oktober. Jeg tager også nogle forskellige typer med, så vi kan se de forskellige og sammenligne dem.

Har I ellers fundet noget, I synes er spændende, der måske ligner et fossil, så tag det med, så vi kan prøve, om vi kan finde ud af det. Det bliver spændende at se, om I vil komme med noget materiale, som vi kan få en snak sammen om.

En sensommerhilsen (skrevet i august) fra
Grete Ras.

Og Hannes tur er lørdag d 8 november kl 13,00-14,00:

DANMARKS MINERALER (÷ Færøerne og Grønland)

Ved overskriften forstås mineraler, der er dannet i Danmark - altså ikke løse sten, som er ført hertil med isen.

Jeg finder, hvad vi har i vores samling, finder noget hos andre, og så er det ellers op til alle andre medlemmer, at komme med noget mere.

Er der mon nogle, der har fundet fluorit, anhydrit, coelestin, struvit eller nogle af mineralerne fra Kambrium eller Prækambrium på Bornholm, så bliver det meget spændende.

forts. side 7

Til julemødet bliver der næppe plads og tid til udstilling, men jeg håber så, at der er andre, der fortsætter i det nye år med nye emner til STEN PÅ BORDET. Ring til mig, så vi kan snakke om det. Tlf. 06-937113.

Hanne Sønnichsen.

Slibeværkstedet, Sct. Annagades Skole.

Sæsonen starter onsdag d 17 september 1986.

Der er åbent tirsdag kl 19-21,20, onsdage kl 14-17 samt 19-21,20.

Det forudsættes, at brugerne har gennemgået slibeundervisning, og der kan højst være 8 deltagere ad gangen.

Værkstedet er åbent torsdag aften for sølvarbejde.

Aftal nærmere med Erik Jensen.

Du finder værkstedet ved at benytte indgangen i porten til skolegården, derefter 1. dør på højre hånd og så ned i kælderen. Lyt dig frem resten af vejen.

KLUBMØDERNE afholdes på Aby Bibliotek.

Vi tager selv kaffe og kage med. Ifølge sidste generalforsamling gælder det også julemødet.

Der er almindelig handel, bytning m.m. fra kl 13,00 til 14,30, hvor vi starter mødet med en halv times snak og meddelelser - efterfulgt af foredraget, filmen eller hvad vi nu skal.

TURE:

Klubbens ture herhjemme køres normalt i privatbiler, så vi skal kunne fordele de folk, som ikke selv kører, på ledige pladser. Derfor er det nødvendigt, at vi ved, hvem der kører, og hvor mange ledige pladser de har.

Ved de fleste ture sker tilmeldingen til Ingemann Schnetler.

Afregning for kørsel sker individuelt, og det er nok ikke urealistisk at regne med bilens udgifter til 1,25 kr pr kørt km.

Redaktionen modtager gerne indlæg, og hvis du vil have en chance for at se det på tryk i år, så er det sidste frist d 13 november og helst før.

PROGRAM FOR JYSK STENKLUB. Efterår 1986.

- Lø 13/9 KLUBMØDE MED SOMMERENS FUND. Tag dine fund, køb, bytte- og gi'væk sten med, så vi alle kan tage del i dine interesser, og høre hvad du har fået ud af sommeren.
- Lø 27/9 TUR TIL BARRIT STRAND ved Vejle Fjord. Start fra P-pladsen v. musikhuset kl 8,00. En tur med fossiler, mineraler, strandsten og silke-spat. Der er plastisk ler, så klæd dig fornuftigt på. GUMMISTØVLER !
- Lø 11/10 KLUBMØDE. Trelde Pedersen fra Als fortæller om LEDEBLOKKE. Hvad er det? Hvilke finder vi i Danmark? Har du nogle, du gerne vil høre nærmere om, så tag dem med. Læs også side 6.
- Lø ^{25/10} ~~1/11~~ BYTTEMØDE på Højmeskolen i Odense kl 10,00. Jon Svane står for kørslen, så tager I med, også selv om I kører i egen bil, så kontakt ham.
- Lø 8/11 KLUBMØDE - RAV. Hvordan du selv sliber og polerer det. Hvad er rav, hvordan opstod det og alt det andet, vi gerne vil vide nærmere om. Klubben har købt et større parti af dine reelle ravstykker, som kan købes til en rimelig penge. Læs også side 6.
- Lø 29/11 STENMESSE I HAMBURG. Vi arrangerer fælles bustur, som vi plejer. Afgang fra Randers kl 06,30 og fra Musikhuset, Århus kl 07,00. Tilmelding på vedlagte tilmeldingsseddel til Jon Svane senest d 8/11-86 på klubmødet. Den endelige pris er endnu ikke helt fastlagt, men ihukommende sidste års uventede prisstigning kan vi nok forvente en pris på omkring de 150-160 kr.
- Lø 13/12 JULE-KLUBMØDE. Det årlige møde hvor vi hygger, snakker, holder lotteri m.m. Hvis I har sten og andre godter, I gerne vil give til lotterigevinster, tager bestyrelsen gerne imod.

Adresser:

Formand, Jon Svane, Skejbyvej 36, 8240 Risskov	tlf 06-210606
Sekretær, Doris Valgaard, Skolevej 2f, 8250 Egå	06-227304
Erik Jensen, Plutovej 8, 8270 Højbjerg, medlem af best.	06-149521
Jørgen Borup, Teglgårdsvej 27, 8270 Højbjerg, medlem af best.	06-110041
Kasserer, Ingemann Schnetler, Fuglebakken 14, Stevnstrup, 8870 Langå	06-467282
Jysk Stenklub, giro 1217380, Fuglebakken 14, Stevnstrup, 8870 Langå	
Bladfordeling, Grete Rasmussen, Elverdalsvej 31, 8270 Højbjerg	06-270247
Bladproduktion, Eva Rudolf, Janesvej 5, 8220 Brabrand	06-251024
Bladredaktion, Henry Weinkouff, Marselis Boulevard 30, 8000 Århus C	06-122724
